

Täysistunto

Keskiviikko 12.11.2025 klo 14.00—17.44

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 91/2025 vp

Toimenpidealoite TPA 21/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 22/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Meille mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas.

Keskustelu

16.32 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tällä lakimuutoksella nykyisestä hyvinvointialue- ja maakuntajakolaista muodostetaan kaksi erillistä lakia: hyvinvointialuejakolaki ja maakuntajakolaki, siis nämä kaksi.

Ehdotetussa hyvinvointialuejakolaissa ei säädetä maakuntajaosta eikä maakuntajaon muuttumisesta hyvinvointialuejaon muutosten seurauksena. Lakiin lisätään myös säädökset hyvinvointialueen jakamista koskevasta taloudellisesta selvityksestä sekä eräitä muita täsmennyksiä. Ehdotetussa maakuntajakolaissa puolestaan säädetään maakuntajaon perusteista ja sen muuttamisen edellytyksistä, vireillepanosta ja valmistelusta. Valtion viranomaisten toimialueiden tulee voimassa olevan sääntelyn mukaisesti perustua maakuntajakoon. Näillä laeilla ei muuteta hyvinvointialuejakoa eikä maakuntajakoa eikä myöskään niiden perusteita. Tässä ei myöskään ehdoteta muutoksia hyvinvointialueen muuttamisen perusedellytyksiin eikä muuttamista koskevan asian vireillepanoon, joista säädetään hyvinvointialuejakolain 5 ja 6 §:issä.

Hallintovaliokunta pitää lakimuutosta kannatettavana, sillä se selkeyttää aluejakoa koskevaa sääntelyä ja poistaa hyvinvointialuejaon muutoksen automaattisen vaikutuksen maakuntajakoon. Hyvinvointialuejaon perusteet liittyvät hyvinvointialueiden tehtävien mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen. Maakuntajakko puolestaan perustuu laajempiin näkökohtiin sen toimiessa valtion aluehallinnon, kaa-voituksen, aluekehittämisen ja muiden yhteiskunnallisten toimintojen perusjakona.

Muutama sana vielä erikseen näistä lakiehdotuksista.

Ehdotetun hyvinvointialuejakolain lähtökohtana on, että hyvinvointialueen alueena on yksi tai useampi kokonainen maakuntajakolaissa tarkoitettu maakunta, jollei ole erityistä toiminnallista perustetta poiketa maakuntajaosta. Uudenmaan maakunta muodostaa tähän poikkeuksen, kuten nykyisinkin. Lisäksi laissa säädetään aiempaa täsmällisemmin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

hyvinvointialueen on muodostuttava yhtenäisestä alueesta, joka muodostaa hyvinvointialueen tehtävien järjestämiseksi toiminnallisen kokonaisuuden. Erityisenä syynä maakuntajaosta poikkeavaan toimialuejakoon voivat olla esimerkiksi kielelliset tai painavat toiminnalliset perusteet. Poikkeamisen tulee perustua hyvinvointialueen tehtävien järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen muutoksen kohteena oleville hyvinvointialueille.

Hallintovaliokunta toteaa, että lisäksi tulee täyttyä kaikki muut hyvinvointialueen muuttamisen edellytykset, joista säädetään hyvinvointialuejakolain 5 §:ssä ja jotka koskevat kaikkia muutostilanteita. Hyvinvointialuetta muutettaessa tulee myös pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joilla turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Ehdotetun maakuntajakolain mukaan maakuntajako on hallinnon järjestämistä, alueiden kehittämistä ja alueiden suunnittelua varten oleva perusaluejako. Vastaavia maakuntajaon perusteita on sovellettu vakiintuneesti ennen hyvinvointialueiden perustamista koskevaa uudistusta, vaikka voimassa olevassa hyvinvointialue- ja maakuntalaissa ei ole maakunnista ja niiden perusteista erikseen säännöksiä. Maakunnat toimivat suoraan maakunnan liittojen toimialueina, ja näiden lakisääteiset tehtävät ovat maakuntakaavoitus ja alueiden kehittäminen. Ehdotuksen mukaan maakunnaksi määrätään alue, johon kuuluvat kunnat muodostavat toiminnallisesti ja taloudellisesti sekä alueen suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Maakuntaan kuuluu vähintään kaksi kuntaa.

Ehdotus vastaa pääosin vuoden 1997 maakuntajakolain sääntelyä ja pitkäaikaista hyvinvointialueiden perustamista edeltänyttä käytäntöä. Ehdotetun lain mukaan maakuntajaon muutosta valmisteltaessa valtiovarainministeriön tulee muun ohella pyytää lausuntoja laajasti ja selvittää myös, miten muutos vaikuttaa valtion viranomaisten toimialuejakoon ja Euroopan unionin toiminnassa noudatettaviin aluejakoihin.

Maakuntajako vaikuttaa oleellisesti aluekehitykseen ja maakuntakaavoitukseen, jotka ovat työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön toimialueen tehtäviä, minkä vuoksi ehdotetaan säädettäväksi myös näille ministeriöille oikeus tehdä esitys maakuntajaon muuttamisesta valtiovarainministeriölle.

Hallintovaliokunta tähdentää, että vaikka aloite maakuntajaon muutoksen valmisteluun tulisi näiltä ministeriöiltä, prosessi ja mahdollisten muutosten edellytykset ovat samat kuin muissakin tapauksissa.

Aluejakosääntelystä ihan erillisenä ehdotetaan eräitä muutoksia hyvinvointialueesta annettuun lakiin. Lain 27 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtuustoryhmien toimintaedellytysten parantamiseksi hyvinvointialue voi taloudellisesti tukea valtuustoryhmien sisäistä toimintaa ja valtuustoryhmän päätöksentekoon liittyvää muuta toimintaa. Sääntelyllä pyritään tuen läpinäkyvyyteen ja sen kohdistamiseen tarkemmin hyvinvointialueen aluevaltuustoryhmien toimintaan. Esimerkiksi hyvinvointialueen asukkaiden kuuleminen ja keskustelutilaisuudet hyvinvointialueen päätöksentekoon liittyen ovat jatkossakin mahdollisia. Raportoinnin läpinäkyvyyden parantamiseksi ehdotetaan, että tuen määrän lisäksi hyvinvointialueen tilinpäätöksessä tulee ilmoittaa valtuustoryhmien tuenkäyttökohteet.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän sääntelyn tarkoituksena on selkeyttää valtuustoryhmien toiminnan tukemisen edellytyksiä ja myös sitä, ettei kysymys ole puoluetuesta. Valiokunta katsoo, että ehdotus ei kavenna hyvinvointialueiden asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumisoikeutta ottaen huomioon, että valtuustoryhmien tukeminen on aluevaltuuston harkinnassa. Asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumisoikeuksia toteute-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2025 vp

taan ennen kaikkea hyvinvointialuelain 5 luvun sääntelyn perusteella sekä perustuen hyvinvointialuelain 41 §:ssä säädettyyn hyvinvointialuestrategiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 91/2025 sisältyvät 2.—4. lakiehdotuksen ja muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen.

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä myös toimenpidealoitteen 21/2025, ja valiokunta ehdottaa tämän toimenpidealoitteen hylkäämistä.

Hallintovaliokunnan mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

16.40 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä on kyse siitä, että jatkossa edes teknisesti on mahdollista erottaa maakunnat ja hyvinvointialueet toisistaan, jos se on järkevää. Valiokunnan kuulemisten perusteella vaikuttaa, että se kovin usein ei voi olla järkevää, koska ne kriteerit on niin korkealle viety, että sen pitää ikään kuin edistää kaikkien etua ja toiminnallisuutta ja kielellisiä oikeuksia ja niin edelleen. Nyt on hyvä niin, että jos sellainen tilanne tulee, niin ei ikään kuin koko pakka mene sekaisin, vaan se on järkevää sitten tehdä, kunhan täyttää kriteerit.

Mutta se tärkeämpi seikka tässä ainakin itselleni on ehkäpä vielä se, että nyt tähän ryhmärahaan elikkä ylimääräiseen puoluetukeen jälleen tulee tiukennuksia, sen käyttämiseen. Se on pitkään ollut perussuomalaisten tavoitteena, että ylimääräisiä puoluetukia ei tähän maahan luoda tässä taloustilanteessa ja siitä, mistä voidaan nipistää, sitten nipistetään. Nyt tässä tulee lisää velvoitteita siihen, mihin ryhmärahaa voi käyttää ja missä suuruudessa sitä voi käyttää ja miten siitä voi raportoida ja ennen kaikkea niin, että sitä ei käytetä tuossa vaalien alla kaikkeen vaalityöhön ja sentyypiseen toimintaan.

Kokonaisuutena mennään tässä jälleen oikeaan suuntaan sen lisäksi, että jo aikaisemmin on ryhmärahan määrää supistettu elikkä siihen käytettävää rahaa vähennetty. Vielä kun sillä saadaan sitten kohtuullistettua näitä palkkioita suhteessa tehtäviin, niin ollaan tiellä tapaa oikealla tiellä. Hyvä uudistus kokonaisuutena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

16.41 **Vesa Kallio kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Haluan myös kiittää valiokuntaa tästä yksimielisestä mietinnöstä. Tämä varmaan selkeyttää sitä keskustelua, mitä julkisuudessa ja täällä salissakin on aina ajoittain käyty, ja nyt päästään näissäkin asioissa eteenpäin. — Kiitos, ei muuta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 91/2025 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.